

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hídkaputól kimenet balra a 241. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délel. Ára évfolyamra 3 ft. o. 6. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. 4. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előzetes s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

A „nyiltér” cikkek sora után 20 kr. előlegbektüdése mellett a szerkesztőséghez ezimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

a

K. KÖZLÖNY

julius—decemberi folyamára.

Egészévre 12 forint.

Félévre 6 „

Évnegyedre 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középutcai könyvkereskedésébe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

A „K. Közlöny” magán távsürgönye.

Feladva Pesten június 28-kán d. e. 11 óra.

Megjött ugyanakkor d. u. 1 óra.

Reiner főherceg, Schmerling, Nádasdy, Reichenstein, s az összes ministerium leköszöntek.

Majláth György új kancellár, Belcredi államminister. Hirszerint az összes udvari kancelláriák egyesítettnek. Itt Pesten általános az öröm.

Kebli dolgainkról.

II.

(H. H.) Előbbi cikkünkben elmondtuk előrebocsátása után, hogy gyökeres orvoslást tehesünk hazánk szomorú állapotán, megtekinteni szükségesnek és elkerülhetlennek tartom azon teendőket, melyek az anyagi emelését, és a végelemből való megtartoztatást teszik hazánknak.

Főteendőink közé sorozom:

1) Az adó rendezését, bár elvben a catastralis munkálatokat helyesnek tartom; de kivétel nem helyeslem, ugyanis a catastralis munkálatok főhibái.

a) Hogy az egyes földrészeket láncszal és ahoz nem érték által mérettek föl, nem geometerek által; mert az adó alapjául a láncszal való fölmérés szolgál, mi helységként az ugynevezett, de ahoz nem értő ügyvezetők, és a bizottmányi tagok által vitetett véghez. Ezen bizottmányi férfiaknak kötelességek volt, miután a mérnöki mérés az alap, ugy az egyes földeknek területjei a mérnöki területtel egybe kellett találni, de szabadságuk volt a mivélés alatti földekben 5%, legelőben 8% különbséget akadályul nem venni fel, hanem akár több vagy kevesebb különbséget aránylag beosztani az egyes részekbe, az az, ha a mérnök egy határnak mivélés alatt levő területét 3150 hold, a legelők 1080 holdnak találta, de az ügyvezető, és a bizottmányi tagok az elsőt 3000, a legelőt 1000, s így összesen 4000 holdnak találtak, a kettő közötti különbséget 230 holdban be kellett osztani az egyes földek között. De ha ebből csak az következett volna, hogy a 230 holdat beosztják, s más reánk nézve káros befolyása nem volna, ugy valóban a megemlést sem érdemelné, de ezen 230 holdról éppen ugy kellett és kell az adót pótlékaival fizetni, mint arról mi valószínűségben meg van, s így, ha valakinek a három dülöben van igazságosan 300 holdja, ugy nem 300, hanem 315 holdról fizeti az adót, mi évenként nem csekély különbséget teszen; ha a föld első osztályu, legalább 14 forintnál többet. Ha ehez hozzáteszünk, hogy a tudatlan vagy rossz akaratú ügyvezető, a bizottmányi férfiakkal néha többet, néha kevesebbet osztattak be, csak hogy a főösszeg találatva legyen, az helytelen, terhét még inkább tűrni kénytelen némely, mire számtalan példa van majd minden helységben.

Ha először a rossz és sokba kerülő valószínűségeket is ahoz értő mérnökkel vétettek volna fel, e haza lakosainak sokkal kevesebbe került volna e munkálat, mivel némely helyt többször mérettek fel a határokat, azon kívül verifáltak, rectificáltak stb., mi mind sok költséget emésztett föl, ezeken kívül a megtett és teendő tagosítások, és legelő-elkülönítések sokkal kevesebbe kerültek volna a birtokosoknak, bár a kormány az adóra nézve még sincs biztos alapja, holott, ha mérnökkel véteti föl, és egyszerre a tagosítást is keresztülviteti, a catastrál min-

den munkálatai biztosabban és olcsóbban készülhetek volna el.

b) Főhiba az igen nagy magaszaporodás, melyet ha tekintünk, a felcsigázott számítás lehetetlen el nem ismerni; mert ugyanis, ha a Bánát és annak éppen legdusabb vidékein nézzük a magaszaporodást, ugy találjuk, hogy a legmagasabb nyerstermés (natural Ertrag) a búzánál egy 1600 □ öles hold után 18 mérő azaz 6 magaszaporodás, és a töröküzánál 23 mérőre, azaz 6 1/3 magaszaporodásra van téve; így van még Szerémségben és Bácskában: míg Erdélyben a legdusabb helyeken, mint: Enyeden, Radnóthon, Alvinczen és Tordason a tisztüzánál 18 mérő van felvéve; de már a töröküzánál több, mint a gazdag Bánátban, p. o. Radnóthon és Enyeden 24 mérő, azaz 64 szem, Alvinczen és Tordason 25—26 mérő, azaz 66 2/3 vagy 69 1/3 magaszaporodás. Hogy pedig Erdélynek oly termékeny földje lenne, mint a Bánát legjobb részeinek, szükségtelen az ellenkezőt állítani.

Tehát még összehasonlítást sem lehet tenni az Európában híres Bánát földjével az erdélyinek, annál kevésbbé nagyobb termékenységet feltételezni; pedig e történet, ezen fenidézett helyekből indultak ki az arányosítással, az egész Erdélyt illető magaszaporodásnak meghatározásával.

c) Főhiba, az igen kevésre számított mivélési %t (Abzugs-Procent) szinte az egész országban és ez igen lényeges hiba, miután nem felel meg az ország viszonyainak, és sokkal többre kerül a mivélés, mint a mennyi procentet huznak le; mert seholy földünket 40—50 %-tel, a trágyát és adót beleszámítva, ugy szőlőinket 60 és 65 %-tel meg nem mivelik, valamint kaszálóinkat 25 %-tel nem kaszálják és gyűjűk fel.

d) Nagy hiba az osztályozás (classificatio). Az osztályozásnál elkövetett hiba annyival fontosabb, mert azután kell fizetni az adót; ez pedig történet legtöbbnyire tudatlan bizottmányi tagok, és a munka vezető kénye szerint, mert a bizottmányi tagok, az osztályozáshoz nem értve, hagyták a munkavezető kedvére, ki nem ismerte legtöbbször a határ tulajdonságát, csinálták a legrosszabb és idétlen munkát, mert vannak p. o. akármely határon oly lapályok, melyek évenként elborítottak a vizár által, mégis első osztályba estek; valamint akárhány dülö, mely alig érdemi meg a harmadik osztályt, első vagy jobb esetben a második osztályba jutott, mire példákat megnevezve íveket lehetne betölteni.

e) Főhiba végre a helységek közötti arányosítás. Ez, hogy olyan rossz az eljárás természetes következménye; mi abból állott, hogy a catastralis főbizottmány, kiszemelte az országban az ugynevezett basis gemeindeket, mikhez tartoztak bizonyos számú helységek, aztán kiirt a becső biztosoknak, hogy a megnevezett basis gemeindeban a tiszta jövedelem a fenről meghatározott összeg, melyhez kell arányosítani az oda tartozó helyégeket, de kikötve, hogy a különbség nagy ne legyen.

Összevéve a fenebb irtakat, elkerülhetlen a catastralis munkálatok helyességére, és megjavítására a gyökeres átvizsgálás.

2-dik Főteendő Erdélyben egy hitelbank felállítása; szükség van itt minden más országok fölött egy hitelbank felállítására, főleg azért, mivel, mint főlebb mondtunk, Erdély gazdasága, felvirágzása, nem az olcsóbb és kevesebb eszközökkel előállítható gabonatermesztés, hanem a marhatenyésztés útján eszközölhető csak, és egykoron Erdélynek gyárrakkal bővülő országának kell lenni. Amazt indokolja az, hogy Erdélyt a sokkal olcsóbban előállítható, és bővebb gabona termő Oláhország, Bánát és Magyarország más részei veszik körül honnan már a jó utakon olcsóbban beszerezhetni a gabona-szükségletet, s ha még a vasut is áthálózza, akkor még olcsóbban, mire csak azért nem volt példa régebben, mert nem lévén semmi néven nevezendő útjai, a benn semmiben nem kerülő gabonatermesztés jövedelmezett; most már itt a gabonatermesztés nemcsak semmi hasznot nem hoz, de sőt káros is. De, hogy az átmenetet megteheszük, arra van szükség, mi itt éppen nincs: olcsó pénzre, mert Erdélyben oly kevés és drága

a pénz, hogy olyan kamatok lehet hallani, mik talán a törökországi pénzkamatozás magasságát felülmulják, mely állapotban marhatenyésztésre nem fektetheti a gazda gazdaságát; hogy pedig ezt tehesse, csak egy hitelbank felállításával eszközölendő olcsó költségen felállítására szükséges, mivel aztán gyökeres és szükséges javításokat lehet tenni gazdaságunkban, és megmenteni az országot, a végelpusztulással fenyegető és leverő ropant magas kamatok sulya alól. De erre csak ugy juthatunk, ha a hitelbanknak lényege, alapja: a telekkönyvek behozatnak, melyek nélkül a pénzszerzés, és hitel valószínűsége ábránd.

Mi Erdély anyagi jövőjének a gyárrának valószínűségét illeti, indokolja az, hogy fája bővön van, vizei vannak, két oly szorgalmas nép, mint a székely és szász lakja, és hogy a tözsomszéd oriensen mind tunya nép létezik, hol nagy szükség van minden iparcikkre gyártmányok hiányában, s így a miénk ottan kelendőnek örvendenének.

Ne engedjük magunkat tovább is léthárgiába süllyedni, hogy a hitelbankot, bár jó volna, ne tudjuk létesíteni. Hozzunk be igazságos telekkönyveket, törvénykezésünk legyen pontos és rövid, a külföld örömeit fogja pénzét idehozni. Ezen felül bizonyára a belföldi számos közalapítvány, és a tőkékkel rendelkező községek ezen esetben szívesen ajánlanák fel tőkéiket a hitelbank rendelkezésére. Ezen belföldi intézetek stb. tőkék pedig nem csekélyek, mik már 1847. a 4,000,000-ot meghaladták, az óta a kárpótlás, és leendő dézmkárpótlással tetemesen nevedtek, nevedkedének, mely képesítene egy erdélyi hitelbankot a megkezdésére. Anyival inkább nélkülözhetetlen főteendőnk egy hitelbank felállítása, mert a nélkül bukasunk bizonyos.

Kolozsvár, június 27.

(D) Midőn már az amerikai nagy dráma az emberi szabadságnak a rabszolgaság feletti diadalával bevégeződött, az előhaladásra törekvő emberiség méltán fejezi ki örömét az eredmény felett, s fontos érvekkel bizonyítja be, hogy az államok és emberek jóléte nem a rabszolgaságon alapul, sőt éppen az emberi szabadság az, a mely fokozza az általános előhaladást ugy a szellemi mint az anyagi téren.

Európa nem ismerte a rabszolgaság azon gyalázatos rendszerét, a mely Délamerikában a IX-ik század minden fényes elméletei dacára mostanig fentartá magát, s csak egy rendkívüli katastrofa folytán érhetett végét valaha. Mindamellett minálunk is divatozott ezen rabszolgaság egyik resultatuma az ingyen munka, és így miután éppen ez eredmény nálunk sincs meg többé, érdekes azon statisztikai összehasonlítást észlelnünk, a mely déli és északi Amerika anyagi és szellemi helyzetében észleltetik, s a mely arra mutat, hogy az emberiség előhaladására éppen nem szükség az, hogy annak egyik fele a másiknak ingyen robottevőjévé váljon, lealacsonyítva azon állati sorsra, a mely civilisált korunk gondolkodásmódja szerint az embert meg nem illetheti.

Egy 1850-ik évből kelt statisztikai összehasonlítás nagy világot vet ezen kérdés megítélhetésére, a melyet itt összeállítani szintén érdekesnek látunk.

Azon időben volt az amerikai szabad államokban 877,000 farm, összesen 108 millió hold föld, mely holdját 20 dollárra becsülve 2,143,000,000 dollárt képviselt, évenként 860 millió dollár hasznot hajtván.

Ugyanakkor a déli államokban (a rabszolga tartókban) volt 564,000 farm, mely állott 180 millió holdból, s ért 1,227,000,000 dollárt, évenként hajtván 680 millió dollárt. Egy északi farm áll rendszerint 300 hold, egy déli 120 hold földből. A rabszolgás államok habár földmivelő népek 3,250,000-re ment, nem vettek be holdjuk után négy dollárnál, s egy fő után 200 dollárnál többet, míg a szabad államok, hol csak 2,500,000 ember üzte a mivélést, egy hold után 8 dollárnyit s egy fő után több mint háromszáz dollárt vettek be.

Ily kedvező arányban állott a földmivélés a szabad államokra nézve, szemben a rabszolgatartó államokkal, élénken kitüntet-

ve mennyivel több munkaerő rejlik a szabad nép szabad akaratjában s előretörékvésében, mint a rab népek korbáccsal kisajtolt kénytelen munkájában, s kénytelenség által ki-ontott vérverejtékében.

Ha a műipar statisztikáját vesszük számba nem kevesebb kedvező arányt lelendünk. 1850 ben északon 94,000 műipari vállalat létezett 430 millió dollár tőkével, a mely felhasználott 465 millió értékű nyers anyagot, s 780,000 személyt foglalkoztatott, s a kiállított kelmeékben 196 millió dollár eredményt mutattak fel; míg a déli államok csak 27,000 műipari vállalat birtak 95 millió tőkével, ezek felhasználtak 85 millió értékű nyers anyagot, fizettek 33 millió munkabért s produkáltak 165 millió dollár értékű árucikket.

Összehasonlítva például a két állam egyes részeit ugy találjuk 1858-ban is, hogy Massachusetts műipara egy fő után 280 dollárt képviselt, míg Dél-Karolina csak 62 dollárt.

A kereskedelem s közlekedési vonalak is hasonló irányt mutatnak. Így p. o. északon volt 1850-ben 18,000 mérföld vasut, délen 7,000, a szegény Massachusettnél, a mely sem dohányt, sem rozst, sem pamutot nem termel, vasutaiiban 95 millió dollár volt befektetve, 1858-ban 60 millió banktőkével birt, s munkásai 35 millió dollárt helyeztek el a takarékpénztárakba; míg a gazdag Dél-Karolina csak 12 millió tallért fektetett vasutaiiba, 17 millió tőkéje volt bankjaiban. Arról pedig nincs adat, hogy a szegény rabszolgák korbács alatti munkájuk után valamit megtakaríthattak volna maguknak.

A rabszolga államokban törvény volt, a mely négy millió embertől eltoltotta, hogy az írásban s olvasásban gyakoroltassék, míg az északi állam törvényei a népközlők mind nagyobb kiterjesztéséről intézkedtek, magában Newyorkban több növendék járja az iskolát mint az összes déli államokban.

A mi a közmivéltséget illeti, arra nézve elég felvilágosítást szolgáltat az, hogy az északi szabad államokban 1850-ben több volt 15,000 nyilvános könyvtárnál, a melyek négy millió kötet könyvet tartalmaztak, míg az déliekben csak 700 könyvtár volt 650,000 kötet könyvvel.

A könyvkereskedések kilencztedede Észak-Amerikában van, s a könyvek kilencztededét szintén itt irtak.

E szerint a földipar, kereskedelem, műipar, népmivélődés, irodalom, tudomány, s minden, a mi egy nemzetet jólétre vezérelhet, s a hirt és becsülést részére megszerezheti, lényeges előnyben áll a szabad államokban a rabszolgatartó államok felett.

És a megpróbáltatás nagy napjaiban, a három évig tartó véres harc után is csak az nyerheti a végdiadalt, a ki nagyobb anyagi és erkölcsi erővel rendelkezhetett.

Fényes és tanulságos számok és események ezek az emberiség előhaladása történelmében, és igen helyes dolog az európai népeknek is észlelniök ama tanuságot, melyet a csalhatlan számok nyújtanak.

Nem lehet az emberiségnek megdöbbenie a közös szabadság és jogegyenlőség fogalma előtt; az emberi kar és ész kétannyi munkát megbir, midőn önmagának s önmagáért dolgozik, és az egyének jólétén épül fel a közjóllét, mely az államot virágzó állapotra emeli, s a virágzó államban az egyének újabb-újabb nemzedékeit fokozatos jobbléttel boldogítja.

Szerkesztés. Előbbi számunk első főcikkében, az első hasábos alulról a 16-ik sorban hibásan áll: Schmerling, Schindler helyett.

Lapszemle.

Az utóbbi napokban határozott hírek ferjedtek el arról, hogy a Schmerling ministeriuma általában lelépni szándékozik. A félhivatalos lapok elene mondanak e híreknek, a „Pesti Napló” a „Botschafter”-nek e kérdésben írott cikkére a következő velős észrevételeket teszi:

A „Botschafter”, Schmerling ur közlönye, figyelmére méltatja a ministerváltozásról szóló híreket. Bizonyos nagyuri lenézéssel említi, hogy vannak, kik szeretnék megbuktatni a mostani kormány tagjait. Azok az urak — ugymond — kik a reichsrath képviselőházában vezéri szerepre jutának, oly ténre játszták a kérdést, melyen eddig még nem állott: a kormány-hatalom forog szobán.

Először is abban telik kedvük, hogy a mostani kormányt megbuktassák. De — jegyzi meg némi guynyal — senkinek sincs sejtése róla, minő ministerium követhetné helyébe.

Ime a ministerialisok rég megszokott fogása. A „Botschafter“ már számos ízben elmondta ezt, sőt a reichsrath képviselőinek annyiszor mondatott el szemtől-szembe, hogy nincsenek közöttük oly államférfiak, kik a kormányzásához értenének, s nincs a ki a mostani ministernek megüritendő helyét elfoglalhatná! És tagadhatatlan, hogy az osztrák alkotmányosság első idejében ez a példátlan önérték imponált is a képviselőháznak és a szabadalmúttal sajtónak. Sőt ugyanazok, kik most oly erős ellenzékét képeznek, maguk is ily szellemi felsőbbiséget adtak meg Schmerling államminiszternek. Nem csak nem tettek óvást az ellen, midőn utóbbi politikai egyéniség önelégült kedélyességgel elmondta magáról, hogy ő a „Verfassungs Minister“, hanem maguk is azonosított Schmerling ur személyét az ostromolt osztrák alkotmánnyal, s azzal rémítéi önmagát, hogy Schmerling ur lelépte és az alkotmány bukása egy jelentésű. Most megváltozott Bécsben is a közvélemény. Se azt nem hiszi el senki a „B.“-nek, hogy más alkotmányos minister ne volna található, sem pedig azt a másik rémítést, mintha Schmerling ur után más kormány nem következhetné, mint a burocratiából ujjonozandó absolut kormány.

Utóbbi ijesztgetésnek is lehetett fogantója korábban. Most azonban alig képzelhető. A burocraták hadserege nagyon hatalmas pártot képez még mindig a Lajthán tul, s kétségkívül nagyobb ellentétben áll a reichsrath képviselőházával, mint Schmerling ur és tisztársai. Kétségkívül vissza óhajtja azt az időt, mikor egy-egy képviselő ellen-örzése és kritikái nélkül lehet kormányozni, mert ily alkalmatlankodó testületek mellett még a boldogító hatalmat sem óhajtja. De hogy célt érjen, éppen nem valószínű jelen viszonyok közt. Különösen éppen az a tárgy, melyben a képviselőház legtöbb függetlenséget és ellenzéki szellemet mutatott eddig, t. i. a pénzügy nem enged meg azt, hogy midőn képviselői vagy absolutista rendszer az alternatíva, az utóbbi választassék. A birodalomnak egyik legnagyobb és általános érdeke bja a pénzügyi szorultság. — Még azok is, kik a birodalom hatalmi állásának fenntartását, mint elsőrendű szükségességet emlegetik, elismerik, hogy csakugyan gazdálkodni kell. A dolog oly kézzelfogható, hogy nem a különböző felfogások kérdése, s még nem is csak a közvélemény szava, hanem a viszonyok kényszerítő parancsa. Már pedig a tapasztalás bebizonyítja magában Ausztriában, hogy egészen hasonló viszonyok közt legdrágább kormányforma az absolut-burocratiatus, s másfelől a reichsrath képviselőházának legnagyobb ellensége sem mondhatja a most folyó ülésszak után, hogy ösztön és teljes jóakarattal ne törekednek a birodalom eme nagy bajának orvoslására, sőt hogy már is nem csekély eredménye van törekvéseinek. Igaz, hogy a reichsrath nagyobb nyilvánosságra hozta a birodalom pénzügyi bajait, mint bármikor volt; de a hitelre, ha most csekély is, veszélyes csapás fogva lenni a képviselő ellenörzésének megszüntése. Különösen ezen szempontból tekintve, a reichsrath nem egészen Schmerling ur kegyelméből, sőt némileg ellenére érte el azt, hogy fennállása jelenleg életkérdéssé vált Ausztriára nézve.

És csakugyan, az absolutismus lehetőségével való ijesztgetés ki ment a divatból a ministerialisok részéről. Maga a „Botschafter“ sem tesz rá czélzást ezuttal. Csak azon szokott fogást használja, hogy emlékezteti a képviselők közül azokat, kiknek talán kedvük volna a kabinetbe jutni, hogy nehezen bírnák betölteni helyüket, sőt a „Botschafter“ alkotmányosságát jellemző egy másik figyelmeztetése is. Nem kell feledni, ugymond, hogy a minister kinevezése a korona joga, és csupán csak ezé. A fennforgó esetben és ismert viszonyok közt erre emlékeztetni a képviselőket, más szókkal annyit tesz: bírálhatjátok, leszavazhatjátok a ministereket a hányaszor tetszik; de azt el nem éritek, hogy kedvetekért miniszter, s éppen oly magas állású ember, mint az államminister, lemondjon. Sőt még azt is kimondja a nevezett lap, hogy bajosan jön el az az idő, mikor a korona a ministerek kinevezése jogát megosztja a képviselővel. Figyelemre méltó állítás. Azt nem kívánják még Angliában sem, hogy a korona lemondjon a ministerek kinevezése jogáról, s így a „Botschafter“ csak arról szólhat, hogy Ausztriában a képviselő háznak soha sem lehet az a nyomatéka, hogy bizalmatlansági szavazatára egy-egy ministerium lépjen. És miért ne lehetne Ausztriában parlamentarismus? A „Botschafter“ okát adja ennek is, bár csak czélzáséppel. Azért, mivel a birodalom nagyon sokféle elemekből áll. Ha jól értjük, ez azt teszi, hogy egy alkotmányos osztrák minister, mint közelebből is, azon helyzetben lehet, hogy a birodalom némely részét nem látja képviselve a reichsrathban. Miért mondana le oly képviselő kedvéért az egész birodalmat kormányzó ministerium oly képviselő szavára, mely nem az összes birodalom képviselője.

Igy Magyarországgal szemben azt mondja a „Botschafter“, hogy a mostani reichsrath az összes birodalom képviselőinek tekintetik az összes padok daczára, a képviselőházban szemben pedig figyelemzeteti azt, hogy a ministerium az egész birodal-

mat kormányozza, míg a reichsrath nem szólhat a birodalom nevében!

Mint hogy a „Botschafter“ hite szerint egy-egy osztrák birodalmi minister lehet egyszerre absolutista és alkotmányos, sőt ezt gyakran követeli is a birodalom sokfélesége, maga is tud egy lehelletel alkotmányos és absolutista elveket hirdetni.

A „Botschafter“ egész czikkében kerüli annak fejtegetését, a mit a reichsrath ellenzéke felhoz, hogy t. i. a pénzügyi kérdés szoros kapcsolatban áll a kormányzás rendszerével, s mindaddig, míg utóbbi a Lajthán tul reformon nem megy keresztül, a pénzügyek sem rendezhetők kielégítőben. Ulynemű rendszerváltozás alkalmat miniszter-változást kívánna, s azért ily komolyan nem veszi a dolgát. Ugy vélekedik (s ezzel zárja be cikkét), hogy minden rendben lesz, csak a képviselők ne vágyjanak kormányra, s az 1865. és 1866-iki budget tárgyában érjék be azon ajánlatokkal, melyeket a ministerium tett! Pedig a képviselőház és ministerium közt nem csak a költségvetés számítélei, hanem alkotmányos elvek és mélyebb ható rendszerváltozás felett létezik meg hasonlóság. Nem oly lényegesen eltérők ugyan az államminister és képviselőház a magyar kérdésre nézve; de nyilvánvaló, hogy a képviselők a rendszerváltozásba beleérték a februári alkotmány revisióját is — azaz Schmerling ur művét szerelnék nem csak Magyarországot, hanem sok más tekintetben is megváltoztatni. Ettől remélhetnek ők legtöbbet az „Umkehr“ re nézve, melyt hasztalan kívántak a feliratban a mostani ministeriumtól. Ama revisiót pedig éppen a magyar kérdés megoldásától reménylik előidézendőnek. A Lajthán tul szabadalmúttal érdeklődnek, alkotmányos érdeklődésben áll tehát a magyar kérdés megoldása, s ezért nagyon ösztönöznek kell tartanunk a kiegyenlítési hajlamot. Kétségtelen is, hogy — mint közelebből is — lesznek a reichsrathban szószólói a magyar ügynek.

És ha következtetések akarnak lenni kiindulási pontjukhoz, nem fogják a kiegyenlítést a februári alkotmány betűi értelmében kívánni. Kiindulásuk a februári alkotmány szilárdabb alapra fektetése, s ennél fogva módosítása. Így nem kellene azt venniük alapul, a mit betetőzésnek szántak. Pedig valami ilyest vesztünk észre az „Ostdeutsche Post“ (a képviselők egy tekintélyes részének közlönye) egyik újabb cikkében. Nagyon kecsesleg hívja a magyarokat, küldjék be képviselőiket a februári alkotmány által alakított mostani reichsrathba.

Kül- és belföldi levelezés.

Abrudbánya, június 19.

Hol kezdjem a dolgot, hogy unalmas ne legyen. Mint a rozsz társalgó kezdem az időjárásról s elmondom, hogy itt két hét óta oly hidegek vannak, melynek következtése éjjelenként hóharmat van, a fuszujkát, a hol volt, elérte a dér, megvette a hideg; a hideget pedig naponta eső váltotta fel, a téli öltönyöket, melyeket még el se tettünk, viszont felöltöttük.

Irkaj az idej termés reményeire? a minincs, arról nem sok van mit írni, mert ezen hideg égy olyan vad regényes vidék, nem igen termi a gabonát, s mégis mindenfelől kaphatni bétői országos vásárral vetekedő hétvásáraink és pedig oly mérsékelt áron, mint Erdély bármely piacán; közelebbi hétvásáraink egy abrudbányai 24 kupás véka búzát öt váltó frton, a törökbúzat négyen is meg lehetett venni, mert megjegyzendő, hogy itt, hol a pénzforgalom aránylag nagyobb, s az arany pénz se ritkaság, még mindig váltoban beszélnek. Mert nem a gazdász, hanem a bányászati iparág képezi itt a főlelmi forrást, innen szerzi élelmét naponta több ezer ember, évenként 800,000 forint értékű nagyobb mennyiségű aranyat teremtve elő a földgyomrából nagy munkával, melynek bájoló fénye annyit embert elcsábít, s mely csábításnak annyian esnek áldozatul.

Megrinám még azt is, hogy a Lunsesty nevű verespataki bányában a mult hetekben 80 fontnyi szabad aranyat találtak, ha ezt már a „Korunk“ meg nem írta volna, azon különbséggel, hogy a bánya neve hibáson Lunsestnek van írva. Ezen bánya részvényesei között a Nagy Elek és Szilvási hazánkiai neve is feltalálható. Mint mondják, ez évben már több mint egy mázsa arany került ki e helyről. Irbatékn még a bányamivelés biányairól s tervekét közölhetnék ez iparág fejlesztéséről, ha több levelezők példájára arról is akarnék szólni, mihez nem értek.

Mint nagy táncos megirhatnám, hogy tán czoltam a „Czarinát“ a pünköszi népmulatságon, mi nem egyéb, mint májális, s két napig szokott tartani kün a szabadban; a czarina pedig oly tánc, mely se magyar, se oláh, olyan sirva vigadó magyar és vigadva síró oláh-féle, mint Salamon nótái, csak hogy Sándor buzd...

Már szinte kifogyék a tárgyból, midőn magyar népdalok titék meg füleimet a távolban. Próbá van a felik nyílt szinkörben, hol sokszor 9-11 óráig didergünk a hiedben, csak a hazafiság égető lángjától bevülve, mert itt 9 órákor jön a kis, de bátor magyar közönség a színházba, melyet nem rettentenek vissza azon ködöbálások se, a melyek a mult előadásán darabonként hullottak közünkbe hátulról, ismeretlen kezektől, de gyanítható impul-

susból; jól esik mégis azért árva lelkünknek a szomorú emlékeztető romok közt is hallani a szép magyar nyelv zengzeng szótát, zavarjon bár ki...

Jöj elő te kis vándor-csapat, annyi hirlap levelező, bajból segítő, tárgyatadó csépezt szalmája. Szombat van, Szigligeti „Lelencz“-ét adják Nyíri György igazgatása alatt. Nyíriné Julcsa játékában sok művészen kivitt mozzanatot fedeztünk fel, mi tanulmány következtése; Erzsikét Rózsáné adá, a szende szerepkörben mozog elég biztosan. Lenárd Bartok egyik legjelentékenyebb tagja az ifjabb színész nemzedéknek szerepét mint mindég híven töltötte be; az átmenet comicumból a tragicumba jól sikerült. Rózsá, mint Szintei, sok ügyességet fejtett ki. Szabolcs, mint Szentesi, tehetségét szépen tudja érvényesíteni. Emilitésre méltó tagja még a társulatnak Sepsiné, ki a magasabb tragicumokkal szokott birkozni, sok szerencsével, s bármely vidéki színpadon megállhat. Mint népszimű-énekesek a Makkai-pár és Farkasné sokszor villanyozzák fel a közönséget pattogó népdalokkal. Bódi ur a társalgási darabokban van helyén; maga az igazgató lelkiismeretes igazgató, becsületes színész, s a társulat mindenestire nagyobb közönséget érdemel, mint az abrudbányai, mely bizony, bizony megfoghatkozott, a társaság pedig megszapordott.

r. 1.

Hazai intézetek

A helybeli unitária szent ekklezsia és unitarius főiskola két nevezetes ünnepélyi cselekvényét kell — mint arra minden tekintetben érdemest — köztudomásra juttatnunk. Egyik: az unjonan épült díszes és czélszerű leányiskola éa leánytanítóilak felszentelése; másik a főiskolai ifjúságnak a városi köztáncsteremben végbement ének-, zene- és szavallati nyilvános felvi próbatéte, amaz június 25-én délelőtt 11—12, ez délutáni 5—7 óra között történt.

Az elsőt a tanuló ifjúság harmóniás éneke előzte meg, mit követett a közkedvességű Ferencz József rendes pap ur velősen s szépen írt, ritka erőteljes és ékesen előadott polgári beszéde. Alapgondolata volt: a régiék elmúltak, minde nek megújultak. Helyesen. Mert a régiből az egész iskolai telken egy talpalatnyi föld, egy négyszög láb fal vagy bár mi néven nevezhető épület-rész sem maradt meg: minden merőben újra épült. A beszéd elején a jeles szónok egybebesonlította a régi és új építkezéseket; rajzának egyrésze naiv, a más az élesség eleven, mindenik egy czélra törekvő volt; kézzelfoghatólag mutatta meg, hogy a régi épületek egy anyakklezsiához, mely véletlenül éppen Kolozsvárott van, egyáltalában nem valók, és hogy az új építkezések kikérülhetlen szükségesség voltak. Az építkezés eszméje tehát — mondja szónok — a legjobb időben született és lön kivive; még pedig mondhatni szinte semmiből — száz o. é. forintról rendelkezvén az ekklezsia akkor, mikor az építést meghatározta, s hibeinek áldozatkészségéből közel 6,000 o. é. frtos iskolai helyiséget építvén két év alatt, a melyből az anyag- és készpénzből önkéntes ajándék meghaladja a 3,000 frtot. — All tehát az új iskola — így folytatja beszédét — s az oly szép, oly izletes és czélszerű, hogy a lélek örömtől dobog látására. Méltó díja az egyetértésnek és vállvető erélyes munkásságnak. Ezután meghat példakkal s erős okokkal buzdítá a szülöket, hogy taníttassák a szép új iskolában gyerekeiket, s párbuzamot vont a bási és nyilvános nevelés között, határozottan az utóbbi mellé nyilatkozván, mint a hol és mely uton egyedül fejlik ki az ifjban a közérzés, a közszellem és bonfitársaival emberi és erkölcsi értékök szerint való bánás. Utoljára megköszöné az eszme kimondóinak és végrehajtóinak, a nagyobb összegeket és filléreket adóknak ügyszere tetét, megáldá az iskolát s a megszentelést az élő egy igaz istentől kéré. Erre ismét harmóniás ének volt, s utána a két országszerte híres író, főtisztelendő Kriza János püspök ur imádkozott. Áldá Istent, hogy szent lelke ihletéséből felemelve látja a világosság e kised templomát, e lelki képeztét, melyet az Isten segélyében s hitro konik buzgósgában vetett erős hit, a lankandi nem tudó munkás szeretet, és a szülői szeretet mosolygó bimbóin csüggő reménység emelt; emelte a lángoló hitbuzgósg, az erkölcsi szépség és szellem-erő szent lelke, hogy azoknak, a kiknek lételt adtak, sőt jövő embrenyomok kiskedeinek is lelki gondját felvénnek. Ezután a teremtés napján amaz isteni „legyen“ szóra hivatkozott, melynek következtése világosság lön: ehez hasonlítá az unitarius hívek összetartó egyértelműségét, melynek következtése az, hogy a csak kevéssel ezeltől oly bomlályos és ékesség nélkül való helyen, a jelenkor tisztaltabb izlése, a külső csin, s belső czélszerűség igényeinek megfelelő új épület állíttatott; kéré Istent, bassa át lelkelével a nevelőket és növendékeket, hogy a szép hajlék belső szépséggel, szellemi világossággal, az emberi dicsőség ezen valódi fényével teljék be, hogy világosság-hoz illő öltözében járjanak, a kik ide bejönnek és kimennek, hogy ez iskola növendékei igaz tudományt tanuljanak s nemes erkölcsüket szívjanak be, az emberek és hazaszeretetésben s az egy Isten igaz imádságában egyiránt bővülködjenek. Végre áldáshar-matját kérte le az új virágos kerte, hogy abban a családi élet viruló ékei, a szülői szeretet kedves

bimbói fejlődjenek a társaság díszére; az ur házának plántái itt az Isten pitvarában virágozzanak, jó gyümölcsöket teremjenek, hogy gyönyörködjék bennök az anyaszentegyház; szentelje meg e hajlékot a szent Isten s szenteltessék meg viszont az ő neve e kis hajlék által: az itt uralkodó szellemi erő és világosságnál fogva. Az ihletett és magas-tos róptul imát mély meghatottság követte s az ünnepélyt az: „Erős várunk nekünk az Isten“ kezdetű ének zárta be, mit a közönség áhitatosan énekel.

A második ünnepély a redoutte-ban folyt le roppant számú hallgatók jelenlétében, már 5 órákor zsufolásig tele voltak a helyek, ugy, hogy soknak vissza kellett menni. Részletei voltak: 1) Karének a „Granadai éji tanya“ című dalműből, énekelte az énektanuló ifjúság a lelkes Stöger vezetésével. A tanítványok által felmutatott siker a mestert s ez a tanítványokat dicsérte. 2) Kettős-dal zongora-kísérettel, énekelte Pethő Mózes és Török Áron sok könnyűséggel s a közönség tetszésére. 3) Egyveleg a Négy Hajmouf-ból, furolán, zongora-kísérettel Rösler Ottó, a közönség a derek ifjnt kibívtá. 4) Népdalok, énekelte az összes énekar. E részt a közönség rendkívüli tetszéssel fogadta, megtapsolta s ismételtette. 5) Donizetti emléke, áurand stb. hegedűn előadta zongora-kísérettel Boér Gergely. A közönség már kiléptekor megtapsolta az ismert és szeretett ifjú művészt, s azt a játék végén is ismételte. 6) Népdalok, zongora-kísérettel, énekelte Molnár János, a kedves tenorista Molnár, tehetséges testvére. 7) A koldus, Jámbor Páltól, kitiünösen s hatással szavaltá Kozma Ferencz. 8) Férfi ének négyes, nagy tetszéssel énekelte múdarab. 9) Kettős, hegedűn zongora-kíséret mellett előadták Kiss Mór és Kiss Dávid, 10—12 éves két kis gyerek, kiket a közönség többször megtapsolt, megjelzett és kihívt. Bezárta egy nagy Egyveleg, mit az összes zenekar lelkesen és szabatosan énekel.

A közönség végig derült és elégedett volt s bizonyára senki sem mondhatta elveszettnek az itt eltöltött időt. Stöger ur s a próbat tevő ifjúság szintén meg lehet elégedve e nap eredményeivel. Én hallottam tekintélyes egyénektől dicséret, sőt bámulatot kifejeztetni az unitariusok irányában, a kik aránylag oly csekély anyagi erővel, a mivel bírnak, ifjúságoknak oly sok oldalu képességeket és kifejlődést tudnak adni, s számukhoz képest a közönség uralkodó egyetértésnél fogva annyi szepet és hasznost tudnak előállítani. V....

Különfélek.

— Név miatt felmerült hír folytán meg kell említenünk, hogy a ministerválságról táviratunkat Pestről Deák Farkas barátunk szívességéből vettük.

* (Necrolog) Csegöldi Ágnes saját, — valamint egyetlen fia Sándor, — unokái Ilka és Erzsébet nevében özvegyi fájdalommal egész Keservével jelenti szeretőt férje, Miller Péternek Kolozsvár városa nyugalmazott levéltárnoka és vál. esk. polgára élete 66-ik, évében tüdőgümőkór következtében folyó hó 28-án délután fél 2 órákor történt halálát. Béke poraira!

* (Necrolog) Özvegy báró Apor Gergelyné — baresai Baresai Claudia és leánya b. Apor Borbála, fájdalomtól levert bánatos szívvel jelenti, az öszintet tisztelt s örökre felejthetlen jó ip s nagyanyja altorjai báró Apor Pálnak élete 74-ik évében, folyó évi június 10-én d. u 1 órákor a halotti szentség fölvétele után, öregeségi elgyengülésből történt szomorú halálát. Béke poraira!

* Mint biztos forrásból értesülünk, közelebb folyamodni fognak felsőbb helyre, jogakademiánkban a negyedik évi jogtanfolyam felállításáért. Vajha sikerülne megnyerni!

* Haynald Lajos ö nagyméltósága újabb keletű tudósítás szerint az emsi fürdőből ismét visszazamegy Rómába, s a telet ott töltendő. Pápa ő szentsége s jeles férfiú tehetségeihez mért munkakört fog nyitni számára. Legalább a „Vtd“ ezt állítja.

* Follinusznak sikerült Dalfy Lőrincz urat a bécsi cs. kir. udvari színház egykori tenoristáját a jövő színidényre megnyerni. Dalfy ur a mult évben a pesti nemzeti színháznál vendégszerpelvén, Bánk-Bánban nagy tetszést aratott. Az egész színidényen keresztül mint vendég fog szerepelni. Dalfy ur fiatal, csinos színpadi alak, s e mellett kifejtett drámai játéka is van.

* Kapcsolatban e hírrel megemlítjük, hogy első énekesnőül Kocsis Irma kisasszony, a Pest városi színház volt primadonnája van szerződött. Hangját dicsérik szintén, mely hajlékony s jól iskolázott. A mi mint színpadi alakot illeti, egyikének mondják a legszebbek közül. Vederemo!

* Közelebből egy helybeli fiatal oláh fürdés közben hirtelen a víz alá merült s nem is jött ki többé. Társai hosszú félóraig tétlenül várták, mikor fogja a viz felvetni? A segély későre érkezett, mert mire az uszodából egyik szolgál kifogta, már halva volt a szerencsétlen.

— A Kézdi-Vásárhelyt június 8-kán közczélra tartott bangverseny eredményeképp ref. lelkes t. Székely János ur beküldött hozzánk Szini

János esperest és az alpuéntárook (kinek nevét nem tudtuk kiolvasni) által aláírott nyugtát, melyből kiderül, hogy a Rikán belüli özeveg, árva-gyámsági-tézet javára e jövedelemből 133 frt kézbesített.

* Klapka a „l'Avenir National“ egyik szerkesztője, Hornhoz a következő levelet intézte: „Páris, jun. 18. 1865. Barátom! Ma reggel Londonból megérkezve, éppen most olvastam a „l'Avenir National“ tegnapi számában ön cikkét a geoffi levélről, melyben négy emigrans hazánkba egy állítólagos manifestum ellen tiltakozik, melyet az austriai magyar kibékítés érdekében írtam volna. Önnek igaz volt, midőn egyáltalában ily okmány létezését kétségbevitte. Semmit sem mondtam bárkinek is, mi a legkisebb alapot szolgáltathatta volna az austriai lapok által könnyen megérthető czélból felhozott hírhez. Különben ön ismeri s osztja az érzelmeiket, melyek nekünk azt tanácsolják, hogy e pillanatban egyszerű nézői maradjunk ama tárgyalásoknak (negociations), melyeket megújítani törekcsenek Pest és Bécs között. Isten önnel! Klapka.“ — A „Temps“-ben is Klapkától hason tartalmú, már nem ily határozott alakú nyilatkozat jelent meg. — Minthogy a Klapkáról szóló hírt adtuk, föl akarjuk jegyezni annak czéfolatát is, constatirozván egyszersmind, hogy ez a külföldi sajtóban a lehető legrosszabb fogadtatásra talált. Így Napoleon herczeg lapja, a „La Presse“ június 21-i számában Klapka e leveléről így szól: „Mondjuk ki azonnal, hogy fájjalunk e negatív buzgalmat, mert a fenforgó körülmények között, véleményünk szerint Klapka nem jól cselekszik, midőn befolyását, neve súlyát s tanácsai tekintélyét megvonja a folyamatba tett kibékülés sikerétől.“ — Fölösleges lenne az ily commentár horderejét mérlegelni.

* A „Debate“ június 22-iki számát — mint a „Presse“ írja — a déli órákban a cs. kir. államügyességre indítványára lefoglalták. Együttal a lap nyomdájában motozást tartottak, mely alkalommal a vádlott czikk kéziratát megtalálták. A „N. Frblt“ június 22-iki számát szintén lefoglalták az „Egy új államminister“ című czikk miatt. — Löwenthal nyomdájában pedig házmotozást tartottak, de a czikk kéziratát nem találták meg.

* Ujabb hírek szerint az Austraiban toborzandó új önkéntesek száma nem 2000, hanem 5000 re fog menni. Konstantinápolyba is mexikói ügynökök érkeztek, hogy a Kaukaszról oda bevándorolt cserkeszek közti toborzásra engedélyt eszközöljenek ki. Kairóban szintén toborzani szándékoznak a kopták és nubiaiak közti a mexikói sereg számára. Végre a „Roma“ című napolyi lap szerint Francia- és Olaszország közt titkos tárgyalások folynak egy olasz hadtestnek Mexikoba küldésére nézve.

* Hg Eszterházy Pál, javadalmaira sequestrum rendeltetett, s zárgondóknak Fábry Ignác septemvir neveztetett ki. Mint hallani, e rendszabály egyenesen azon legmagasb részvét kifolyása, melylyel ő Felsőe e tisztelget, királyért és hazáért annyiny érdemmel tetézt család fényének föntartása iránt viselkedik. Ugy látszik, ez az egyetlen eszköz megmenteni az óriás vagyontól a mi menthető.

* Szegszárdon f. hó 11-én d. u. 1/2 2 órakor oly erős felhőszakadás volt, melyenre a legidősebb emberek sem emlékeznek. Az utcákat 3 láb magasan borította el a víz, úgy, hogy a házkapuk és ablakok is bezúzottak a víztömeg által, s a pinczék a szö feljes értelmében a garádig megteltek. A szöbőhegyekben okozott kár tetemes. Míg Szegszárdon ily vihar dühöngött, a szomszéd helységek csendes termékeny esőnek örvendtek.

* New-Yorkban egy nő, hogy férjét részegségéből gyógyítsa, egyszer holtárszegen az orvosi bonczterembe vitette, remélve, hogy ha a bonczoló szerekkel hozzá közelítő orvosokat meglátja, majd észére tér, s a részegségről lemond. A bonczteremben, midőn bormámorából felébredt, felkényökölt, és szettektvén maga körül, egy a kályha mellett ülő és szivarozó embert vett észre. „Hol vagyok?“ kérdé. „Orvosi bonczteremben“ felelé az. „Miért vagyok itt?“ „Hogy felbonczolják.“ Felbonczoljanak? Hogy-hogy? „Ugy, hogy ön tegnap holt vala, t. i. holt-részeg, s mi önnök dögtéstét ide hoztuk, miután ne-jétől megvettük, ki helyesen cselekedett, hogy nekünk azt eladta, ez levén az egész haszon, melyet önből eddig vehetett. Ha ön többé nem holt, az nem az orvosok hibája, ők felbonczolják önt élve vagy halva.“ „Való igaz-e, a mit ön állít?“ „Minden bizonynyal és pedig egyszeriben.“ Szemeit dörszölte most és gondolkodott kissé, aztán egész megadás-sal mondá: „Ugyan, barátom, nem eszközölhet nekem egy ital bort, mielőtt a munkához fognék?“

Politikai hírek.

Austria. A „Bécsi Hiradó“ írja: „Az országgyűlés egybehívását illetőleg, következőkről értesültünk. Az udvari kancelláriának az egybehívást illető javaslata a ministri gyűlésen változatlanul keresztül mentvén, ő Felsőe legfelsőbb jóváhagyása alá terjesztetett. Erre nézve ő Felsőe legmagasb elhatározása (Resolutio) rövid idő alatt várható. Mikor fog leérkezni? ez még nem tudatik, s így merő conjectura azt jul. 2-kára tenni, mint némely lapban olvassuk. A kancelláriai javaslat értelmében a l. f. határozat kiterjeszkednék az or-

szággyűlés egybehívásának bizonyos napra határozásán kívül — az országgyűlés helyére, választási módozatra, s a választások keresztülvitelének módjára. Az egybehívás július végével fogna történni. A megnyitás october közepe s vége közt volna várható. Az országgyűlés helye Pest; más hely hivatalosan szóba sem hozatott. Az 1848: 1861-diki választási törvény megtartatik. A választások keresztülvitelére hivatott választási bizottmányok választására megyei közgyűlések ad hoc egybehívása fogna elrendeltetni. Az országgyűlést egybehívó levelek szövege nem fog ugyan az lehetni, mint 1861-ben, hanem azelőtti szokás szerint egyszerűen fognak hangzani. Az előterjesztendő királyi javaslatok még munkálatban levén, azokról szólni időelőtti combinatio volna.

Angolország London, jun. 20. A „Times“ egy czikket hoz az olaszországi brigantagioról, melyben keserűen panasolja az olasz kormány aléltóságát, hogy nem tud a bajon segíteni. „Némi joggal emelhetünk panaszt az olasz kormánytól néhány szóval. Míg az olasz parlament a halálbüntetés megszüntetését tárgyalja, Victor Emanuel király területén balált, gyilkosságot és rablást gyakorolnak teljes eredményel. Ha a kormány képtelen az ártatlan utasokat az erőszak ellen megvédeni, úgy látszik nekünk, a jogosság és emberiség szempontjából mégis kötelessége lenne, tehetetlenségét tudtul adni, és az idegeneket nem hagyni azon eszálta reményben, hogy jól szervezett és civilizált kormány országában utaznak. Továbbá úgy látszik nekünk, hogy az élet és vagyon megvédését illetőleg Olaszország tehetetlensége által okozott pénzvesztéség ne az egyes személyeket érje, kik ezen tehetetlenség szerencsétlen áldozatai, hanem inkább a kormányt, mely oly megmagyarázhatlan módon képtelen az első kötelességeket teljesíteni, melyekért egyáltalán kormányok léteznek.“

A „Herald“ azt tartja, hogy Jefferson Dawis élete a legnagyobb veszélyben forog s hogy biztosabb volna az az északi abolitionisták kezében, mint a déli renegát Johnsonéban. A mi pedig a vádiratot illeti, az a lehető leggyalázatosabb bűn. Olyan az, mintha I. Napoleon törvényszék elé állítottatott volna azért, hogy részt vett a waterlooi ütközetben. Azonban a „Daily news“ meg a „Spectator“ néhány nappal ezelőtt néhány Castlereaght lordtól eredet levelet közöltek, melyekben a nevezett Tory államférfi kinyilatkoztatja, miszerint legjobb volna az ő véleménye szerint Bonaparte Napoleont kiadni XVIII. Lajos kormányának, hadd tartanának felette azok itéletet s hadd végeztetnék ki. — Hanem azért nem tartotta kivételnek ezen tervet, mivel nem lehetett rá bizonyossággal számítani, hogy a pairek kamarája el fogná itélni a foglyot. — A „Spectator“ ugyanezen számában mindenre kéri az amerikai kormányt, hogy ne engedje magát haragra indíttatni az angol sajtó megtámadásai által; ne kövesse Oroszország, Austria sőt Angolország példáját, hanem inkább piritson rá az öreg világra azzal, hogy igazságszolgáltatás helyett legyen igralmas. A „Spectator“ vélekedése szerint elég büntetés volna Jefferson Davist két évi fogságra s örök számkivételésre itélni.

A „Daily news“ azon tudósításra, hogy az oroszok Közép-Ázsiában állítólag vereséget szenvedtek, megjegyzéseket tesz. Kiemeli, miszerint ezen elbeszélés szerzője évekre kiterjedő eseményeket egy hadjárat történetévé vont össze. S úgy látszik, hogy mind a két részen évekig harcolt csapatokat egy hadsereggé olvasztotta össze, hogy Akmedshid bevételé már 12 év előtt történt dolog; s hogy Tsimkedet sikeretlenül támadván meg egy ideig az oroszok, végre 9 hónap előtt bevették. Hogy Mera Ali Kbonli emir 15,000 főnyi erővel állott volna szembe az oroszokkal, azt a nevezett lap nevetséges koholmányának mondja. Egyébiránt elfogadja azon nézetet, hogy az oroszoknak polgárosítási rendeltetések van Közép-Ázsiában.

A lengyel menekültek számát tetemesen szaporították azon lengyelek, kik egyideig Austraiban voltak letartóztatva, s az osztrák kormány rendelete szerint Hamburg felé Angolországba vitettek s Hallban kiszállították, legtovább pénz nélkül, s az ország nyelvét nem tudva. Csak magánosok jószívűsége s a lengyel gyámolító bizottmányok közbenjárása mentett meg sokakat az éhenhalástól. Zamoiszky gróf irt érdekében a miniszerelnöknek, s a kormány rendelt is segélyt, az agg, foglalkozást nem lelő beteges, magukkal tehetlen állapotú lengyel emigransok számára.

Franciaország. Páris, jun. 23. Napoleon hg elutazott Pranginbe. Ma már általánosan tudva van, hogy a császár és a hg személyes beszélgetése nem vezetett kívánt eredményre. A londoni „International“ tudni akarja, hogy Apponyi gr. kinyilatkozatta volna, miszerint Austria nem áll reá Augustenburg hének a herczegségekkel eltávolítására. Austria azt tartja, hogy ha nem léteznék a hg, föl kellene egyet találni. II. Ferencz beleegyezett volna, hogy Miramareba fog költözni. Híre van, hogy a császár jövő septememberben Cherburgba menend, s szemlélt fog tartani az egyesült francia-angol hajóhad felett. Az esti „Moniteur“ egy nyilatkozatot közöl arra vonatkozólag, miszerint azon orosz alattvalót, a ki az orosz követségbe berontott s ott gyilkos merényt követett el, nem tartozik kiadni Oroszországnak, miután az illető egyén-

nem tartozik az orosz követséghez, sem annak tagjaihoz, s francia hatóság által fogatott el s tartatik fogságban. A hírek, hogy a Portugálhoz tartozó némely szigetek a Zöldhegyfősnél átengedtetnének, még elhamarkodottak. Klodile hgnő gyermekeivel több hónapig Svájcban marad, míg férje Havreből visszaérkezik. A hg barátja Benedetti hiába fáradozott a kibékülés előidőzésére a császár és a hg között. Mondják, hogy Vegezzi alkudozásainak meg-hiusulása daczára, az olasz kormány kész több concessióra az egyházi téren. Budberg holnap Párisba érkezik. Docoux a bérköcsi-egylet igazgatója, legyőző már a munkaszünetelés nehézségeit. Már el van határozva, hogy a törvényhozó testület ülés-szaka nem fog újabban meghosszabbíttatni június 30 kán tel. A költségvetés feletti vita e héten belesz fejezve. Azután már csak az 1867-ki nemzetközi kiállításra, s a Páris város 250 milliónyi kölcsönére, és talán az algiri társaságra vonatkozó törvényjavaslatok fognak vita alá kerülni. A jelentések már mind a három tárgyanban le vannak téve a ház asztalára. A kölcsönüvny feletti vita alkalmával Picard vázlatát fogja adni a Hausman-féle gazdálkodásnak, Guérault által támogatva. A kormány részéről Claix d'Estange fog válaszolni. Szeretnék volna még a kereskedelmi tengerészet átídomitását is tárgyalás alá venni; hanem a bizottmány tanácskozásában egy igen fontos kérdés pendítetett meg, tuduillik az ugynevezett „inscription maritime“ kérdése. — Mostanig úgy volt, hogy minden matróznak, akár holl állott szolgálásban, valamely kikötőben be kellett magát iratnia, s a nélkül, hogy az állammatrózok előnyeiben részesült volna, köteles volt szolgálatba lépését az illető kikötő admirálisának engedélytől függővé tenni. Ezentul olyan függetlenné akarják tenni a nem hadihajókon szolgáló matrózokat, a milyen bárki más, ha nem tartozik a hadsereghez.

Olaszország. Turin, jun. 20. A „Politik“nak írják: Ha minélelőbb be nem fejeztetnek az alkudozások Rómával, s nem lesznek határozott alakban bemutatva a közönségnek, akkor Olaszországban katasztrófát lehet várni. Egyfelől a papi reactio külföldi befolyások által titelve, törekszik az alkudozások sikerét megbúsítani; másfelől meg a cselekvési párt tulzó emberei végeletes lépésekre iparkodnak, s egyrészt mintegy erőltetve vannak Lamarmora tábornoknak semmit figyelembe nem vevő conservatív törekvése által. A paulismus merészen kezdi emelgetni fejét, s nevezetesen a közlelbi Umapját használta fel a szabadelvűek bosszantó kikívására. Több helyütt vérengző verekedések fordultak elő az ultramontanok és szabadelvűek között. Más helységekben a papok a királyi selyeszékről levették az Istentisztelet alatt a király képet, s a hatóságok erélyes fellépése is alig bírta velők azt visszahelyeztetni. Más részről attól is tartatni, hogy a kormány államesnyit forral a garibaldismus ellen. Ilyesmire mutatnak a következő esetek: Calabriában Riccoli Rafael garibaldista ezredes elfogatott azon ürügy alatt, hogy a bourbonistákkal cimborál. A nagy befolyású Nicotera képviselőnek nagybátyját és testvérét, s a Garibaldi pártához tartozó több előkelő embert szintén elfogtak. Az meg már általánosan tudva levő dolog, hogy Bixio tük, s alexandriai dandár parancsnoka kegyvesztésbe esett, az alkotmányünnepkor kiadott napiparancsa miatt s egyelőre két hávi szabadságra bocsátatott. Ellenben a szabadelvű párt is demonstrál. Turin, mely az aspromontei esetkor oly határozottan Garibaldi ellen volt, most minden választó kerületében őt itzte ki parlamenti jelöltül. Az udvarnál az a botrány fordult elő, hogy Sella pénzügyminister egy tábornok badsegéddel összeveszett a miatt, hogy a minister nem annak idejében jelenté magát audientiára. A minister a tük elbocsátását kívánja; a katonai párt pedig megmaradásán dolgozik.

„Köln. Ztg.“nak írják: A pápa csak olyan eskü-formát akar elfogadni, melyben az ő világi hatalmának jogai világosan föntartatnak. Az olasz kormány pedig a maga részéről azt hiszi, hogy a lehető legnagyobb engedély részükre annak elfogadása, miszerint a visszabehelyezendő püspökököl nem kívánad egyebet annak fel fogadásán kívül, hogy a királyhoz hívek lesznek s az ország törvényit megtartják. Mondják, hogy Vegezzi még azt is ajánlotta volna, hogy az írásba foglalandó egyezségbe beletélessenek a pápa részéről kijelentett kifogások is. Riario Sforza, nápolyi, s de Angelis biboronei ter-moi érsekek visszahívására iránt is megeshetik még végre az egyezség; miután a kormány minden más poutban igen engedékenynek mutatta magát. Riario Sforzának Nápolyban nagyon nehéz állása lehetne, s megeshetik, hogy a kormányt compromittáló fellépéseket idézne elő jelenléte. Arról nem lehet bizonyosat tudni, igaz-e, — mint sutlogják, — hogy Vegezzi beleegyezett volna még a volt pápai tartományokon kívül eső püspökségek feletti alkudozásokba is. Austria befolyása itt újból hatalmasan működött. Merode ismét fölülkerekedett, s Antonelli félretolatott.

Flórencz, jun. 22. A mai „Opinione“ írja: A kormány Vegezzi érkezését várja, hogy vele misz-siója tárgyalót értekeznek. Vegezzi személyes visz-szatérte által a kormány jobban értesülend, mint írásbeli közlemények által, hogy ily módon szilárd alap nyerehessék a további alkudozásokra. Az „Op.“

továbbá Rómából jelentti, hogy Mexico és Róma közt az alkudozások megszakítottak. Meglia, pápai nuntius, elhagyja Mexicót, és a mexicói követség is elutazik Rómából.

Szerbia. Belgrád, június 17. A „Politik“ levelezője írja: „Ha nem lettek is a nemzeti ünne-pélynek azon közvetlen következményei, a miket a cselekvésre sürgető hazafiak legitim türelmetlensége s hazafasszaga óhajtott volna; mégis hozott az oly magvakat, melyekből bötermésű vetés fog kisarjadni, vagy a melyeket legalább a „jobb“ felé haldásként lehet följegyezni. Tudvalevő dolog, hogy itten egy részen a „rend- és törvény“-nek kissé drasticus felfogása oly rendszabályokat szült, melyek még a conservativene is tuljártak; míg másfelől a „szabadság“ felfogása nagyon is széles értelemben terjesztetett ki, s ingerült ellenzést idéztek elő, melyet némelyek önkényes számkivételtség vittek, s a mely egy külföldön (Genfben) megjelenő ellen-zéki lapnak a „Sloboda“-nak alapítását szülte. — A haza válságos helyzete s nemzeti újja születésünk nagyobb ellenségeinek fondorkodása szükségessé tették, hogy a tisztességes hazafiak, akár-mily pártbeliek egyesüljenek. Ezen meggyőződés úgy látszik utat tört magának egy a kormányt, mint az ellenzéki körökbe; és teljes megnyugvással és helyesléssel constatáljuk, miszerint hogy a mindkét részről dícséretes előzékenység meghozta hasznos gyümölcsét. Az ellenzék készen nyilatkozik, hogy a hazának küllelenségek által fenyegetet helyzete iránt való tekintetben kész a kormány politikáját ezen irányban támogatni, és semmi akadályokat nem fog útjába gürdíteni. A „Sloboda“ ezen irányban fogja Sz. Illés napjától fogva a kormány politikáját támogatni, teljes függetlenséget tartva fel magának a belkérdekek bíralására. Nem jelentéte-len tehát a nemzeti ünnepegy által eszközölt vir-mány, mely tekintetben Mihály fejedelmet illeti, nagylelkü szellemben felfogott kezdeményezéseért a méltányos elismerés. — Az Európa fölött összev-nuló vihar, a mely bizonyos coalitio alakjában, nem a napoleonismus, hanem a szláv elem ellen készülődik — szükségessé teszi, hogy a szláv államok legalább saját kebelökben a legszorosabb összetar-tás által erősítsék magukat s egymást kölcsönösen.“

Ujabb Páris, június 24. Itt általános azon vélemény, hogy a madridi új ministe-rium a Spanyolországban jelentkező mozga-lommal szemben tehetetlennek fog bizonyulni.

— Páris, jun. 25. Prim tábornagy Párisba hivatott. O' Donnel cabinetjének nem jósólnak állandóságot. A herczegségek kérdésében Franciaország a porosz követelésekk ellen nyilatkozik. Benedetti legkö-zelőbb e kérdésre vonatkozó jegyzéket nyuj-tott át Berlinben. Ismét hire jár, hogy sep-tember elején a császár találkozni fog a spanyol királynóval St. Sebastianban. Az angol hajóhad aug. 15-kén Plymouthból látogatást teend a francia kikötőben. Napoleon herczeg Havreből Dublinba megy át. A japáni világi uralkodó a Taikun, hirszerint a francia vé-delem alá akar hajolni.

— Florencz, jun. 24. Vegezzi el fogja hagyni Rómát; egység, még csak részletes sem jött létre. Ma itt meeting tar-tatott, mely erélyesen kárholvatta a Rómávali tárgyalásokat.

— London, jun. 24. Washingtoni hí-rek szerint Jefferson Dawis megörült. Sokan még kétségbe vonják e hir valóságát.

— London, jun. 25. A „Times“ jun. 1-ről hoz Mexikoból sürgönyt, mely szerint a republicanusok ismét csatákat vesztek volna. Cortina a csapatok nagyobb részével elhagyta Negrette tábornokot.

— Drezda, jun. 25. A legutolsó osz-trák sürgöny folytán Poroszország lemond arról, hogy az augustenburi herczeg eltá-volitását a rendek egybehívásának feltétele gyanánt állítsa fel. A porosz kabinet az olasz királyság elismerése ügyében új körjegyzé-ket bocsátott ki, melyben a vámeyleti kor-mányok felszólítatnak, hogy egy a szövetségnél esetlegesen teendő indítványhoz csat-lakozzanak.

— Hamburg, jun. 25. Hohenlohe herczeg jelenléte óta a Dánia melletti agitatio északi Schleswigben annyira növekedett, hogy a legfelsőbb polgári törvényszék rendszabá-lyait tette szükségessé.

A „K. Közlöny“ magán távsürgönye.

Feladott Pesten 28-kán östve 10 óra 35 percz.
Megérkezett Kolozsvára 29 én 8 óra 35 p. reggel.
Az ifjuság tiszteleti tüntetést akart tenni Májláth mellett. A hatóság befiltotta.

Távirati tudósítás a bécsi bözseről.

Június 28-kán: 5% Nemzeti kölcsön 100 frt 74.10. — 5% Metallques 100 frt 68.90. — Bank-részvény 797. — Hitelintézeti részvény 200 forint 177.30. — London 10 ft st. 100 frt 23 1/4 kr 109. — Ezüst 106.75. — Cs. kir. arany 5.19. — 1860. kölcsön 89.55.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

